

RAPORTUL PRIVIND ACTIVITATEA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI ÎN ANUL 2024 (Sinteză)

CZU: 061.1(478)(047.1):001.891

DOI: <https://doi.org/10.52673/18570461.25.2-77.03>

Dr. hab. **Liliana CONDRATICOVA**, secretar științific general al AȘM

E-mail: condraticova.asm@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8735-3364>

REPORT ON THE ACTIVITY OF THE ACADEMY OF SCIENCES OF MOLDOVA IN 2024 (Synthesis)

Summary. In accordance with the provisions of Article 64, paragraph (l) of the Code on Science and Innovation of the Republic of Moldova No. 259-XV of July 15, 2004 (republished), and of the point 7 of the Statute of the Academy of Sciences of Moldova, approved by the General Assembly of the ASM by Decision No. 1/2 of January 24, 2019 (with subsequent amendments and additions), during the XVII Session of the General Assembly of the ASM held on May 15, 2025, the Report on the activity of the Academy of Sciences of Moldova in 2024 was presented by Dr. habil. Liliana Condraticova Scientific Secretary General of the ASM. The summary includes a recap of the activity of the ASM Presidium, the ASM General Assembly, the science sections, and the Administrative Apparatus sections in 2024. Additionally, the prospective actions for 2025 are outlined, a year which, at the initiative of the ASM and the Romanian Academy, was declared the "Mihai Eminescu Year".

Keywords: Academy of Sciences of Moldova, activity, report, 2024, Code on Science and Innovation, Statute, Presidium, General Assembly of the Academy of Sciences, perspective plan.

Rezumat. În conformitate cu prevederile art. 64 lit. l) al Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259-XV din 15 iulie 2004 (republicat) și cu pct. 7 din Statutul Academiei de Științe a Moldovei, aprobat de Adunarea Generală a AȘM prin Hotărârea nr. 1/2 din 24 ianuarie 2019 (cu modificările și completările ulterioare), în cadrul Sesiunii a XVII-a a Adunării Generale a AȘM din 15 mai 2025, a fost audiat *Raportul privind activitatea Academiei de Științe a Moldovei în anul 2024*, prezentat de dr. hab. Liliana Condraticova, secretar științific general al AȘM. Sinteză include recapitularea activității Prezidiului AȘM, Adunării Generale a AȘM, secțiilor de științe și ale secțiilor Aparatului administrativ în anul 2024. De asemenea, sunt trasate acțiunile de perspectivă pentru anul 2025, an declarat la inițiativa AȘM și Academiei Române „Anul Mihai Eminescu”.

Cuvinte-cheie: Academia de Științe a Moldovei, activitate, raport, 2024, Codul cu privire la știință și inovare, Statut, Prezidiu, Adunarea Generală a AȘM, plan de perspectivă.

În conformitate cu prevederile art. 64 lit. l) al Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259-XV din 15 iulie 2004 (republicat) și cu pct. 7 din Statutul Academiei de Științe a Moldovei, aprobat de Adunarea Generală a AȘM prin Hotărârea nr. 1/2 din 24 ianuarie 2019 (cu modificările și completările ulterioare), în cadrul Sesiunii a XVII-a a Adunării Generale a AȘM din 15 mai 2025, a fost audiat *Raportul privind activitatea Academiei de Științe a Moldovei în anul 2024*, prezentat de dr. hab. Liliana Condraticova, secretar științific general al AȘM.

Academia de Științe a Moldovei își desfășoară activitatea în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, Codul cu privire la știință și inovare nr. 259-XV din 15 iulie 2004 (republicat), Statutul Academiei de Științe, aprobat în redacție nouă prin Hotărârea Adunării Generale a AȘM nr. 1/2 din 24 ianuarie 2019 (cu modificările și completările ulterioare), precum și alte acte normative și tratate internaționale la care Republica Moldova este parte.

Organizarea activității. În anul 2024 a fost finalizat procesul de actualizare a componenței Prezidiului AȘM. La 17 ianuarie 2024, Adunarea generală a Secției de științe sociale, economice, umanistice și arte l-a ales în calitate de vicepreședinte, conducător al Secției, pe m.c. al AȘM Ion Hadârcă; la 25 ianuarie 2024, Adunarea generală a Secției de științe ale vieții a ales-o pe acad. Eva Gudumac în calitate de vicepreședinte, conducător al Secției; la 12 martie 2024, Adunarea Generală a AȘM a ales în calitate de secretar științific general, pentru al doilea termen, pe dr. hab. Liliana Condraticova [1, pp. 9-10]. La 3 iulie, a fost aleasă conducerea Secției de științe exacte și ingineresti: m.c. al AȘM Veaceslav Ursachi în calitate de adjunct al conducătorului și dr. Adelina Dodon în calitate de secretar științific al secției. Începând cu 5 august 2024, funcția de șef al Secției Teritoriale Nord (cu sediul la Bălți) este deținută de m.c. al AȘM Ion Gagim, care l-a înlocuit pe dr. hab. Valeriu Capcelea (în funcție până la 28 iunie 2024). De asemenea, în urma Hotărâ-

rării Adunării Generale a AȘM din 15 mai 2024, în cadrul aparatului administrativ al Prezidiului AȘM a fost formată Secția de suport pentru proiecte interdisciplinare și internaționale, care și-a început activitatea din 1 iunie 2024.

În conformitate cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare din 2004 (republicat), Academia de Științe exercită rolul de consultant strategic al Guvernului, supunând procesului de avizare proiectele de acte legislative care se referă la domeniile cercetării și inovării.

AȘM a participat la Grupul de lucru pentru Capi-tolul de negocieri nr. 25 „Cercetare și Inovare” (Clusterul nr. 4) în cadrul Acordului de Asociere – „Știință și Tehnologii, societate informațională, politici în domeniul audiovizualului, educație, instruire și tineret, cultură, sport și educație fizică”, fiind reprezentată de dr. Tudor Braniște, șeful Secției management academic și relații externe.

Activitatea Secției juridică și resurse umane s-a concentrat pe participarea la elaborarea proiectelor de acte normative. AȘM, asigurând cooperarea cu ministerele de profil și cu alte instituții, a avizat proiecte de acte normative și legislative, a perfectat răspunsuri la scrisori, strategii și alte documente. Au fost avizate acte normative și documente care țin de activitatea AȘM și a membrilor AȘM: Regulamentul de decernare a Premiilor Academiei Române și ale Academiei de Științe a Moldovei; modificări la Regulamentul privind conferirea distincțiilor academice; Statutul „Instituției Private Publicația Periodică Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă «AKADEMOS»”.

Dintre actele normative avizate în colaborare menționăm: Proiectul de Lege cu privire la denumiri geografice (Agenția Geodezie, Cartografie și Cadastru); Proiectul de Hotărâre a Guvernului „Cu privire la sistemul de control și certificare, recunoașterea organismelor de control și supravegherea acestora în agricultura ecologică” (Cancelaria de Stat/MAIE); Proiectul de Lege privind horticultura (Cancelaria de Stat/MAIA); Proiectul de Lege privind politica în domeniul pescuitului și acvaculturii (MAIA); Proiectul de Hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Programului național de specializare inteligentă al Republicii Moldova pentru anii 2024–2027 „SMART MOLDOVA” (Cancelaria de Stat/MEC) ș.a.

În cursul anului 2024, Secția juridică și resurse umane a elaborat, completat și perfectat: 23 de contracte individuale de muncă; 89 de acorduri suplimentare la contractele individuale de muncă; 24 de note informative privind funcțiile vacante; 21 de informații pentru stabilirea drepturilor sociale și medicale aferente raporturilor de serviciu; 57 de certificate de

concediu medical; 23 de dosare personale (cu verificarea și anexarea actelor necesare), perfectate pentru persoane nou-încadrate; 357 de proiecte dispoziții privind personalul; 5 Hotărâri ale Adunării Generale ale ASM; o Hotărâre a Adunării Generale a membrilor titulari și membrilor corespondenți ai AȘM; 336 de Hotărâri ale Prezidiului AȘM; 390 de dispoziții (dintre care 357 privind personalul).

Secția management academic și relații externe este implicată în asistarea conducerii AȘM în organizarea activităților curente ale instituției, a audierilor publice, concursurilor și manifestărilor științifice, în perfectarea rapoartelor etc.; în executarea hotărârilor Prezidiului și a dispozițiilor conducerii Academiei de Științe; în mediatizarea rezultatelor obținute de AȘM, de Adunarea Generală, Prezidiu, membrii titulari și membrii corespondenți ai AȘM, precum și ale comunității științifice în ansamblu. În anul 2024, Academia de Științe a Moldovei, direct sau în parteneriat, a organizat peste 90 de evenimente științifice, dintre care: 10 conferințe; 19 reuniuni/simpozioane/mese rotunde; 14 ședințe festive; 6 ședințe comune; 9 ședințe de lucru (cu includerea Adunărilor generale și audierilor publice); 5 expoziții; 9 prelegeri publice/seminare; 9 lansări de carte/publicații; 7 întrevederi; 11 participări la emisiuni TV/radio; 6 acorduri de colaborare. A fost asigurat procesul organizatoric al tuturor evenimentelor desfășurate la AȘM [2].

Managementul și eficiența utilizării mijloacelor financiare. Secția finanțe, buget și analiză economică a aparatului administrativ al Prezidiului AȘM este responsabilă de planificarea economico-financiară a mijloacelor bănești și de înregistrarea cronologică a operațiunilor economico-financiare, de controlul sistematic al executării bugetului, al integrității resurselor financiare și valorilor materiale. Secția exercită managementul privind utilizarea resurselor materiale și financiare ale AȘM; elaborează și prezintă Ministerului Finanțelor propuneri pentru prognoza pe termen mediu a resurselor financiare aferente domeniului, planurile strategice de cheltuieli pe termen mediu; prezintă propuneri-pentru proiectul bugetului de stat anual destinat AȘM; verifică utilizarea corectă a mijloacelor financiare în conformitate cu creditele deschise și destinația acestora conform devizelor de cheltuieli aprobate etc. În baza Legii bugetului de stat, art. 58 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25.07.2014, precum și a Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 208 din 24.12.2015 privind *Clasificarea bugetară și a repartizării bugetului Academiei de Științe a Moldovei pe funcții, programe, activități și organizații din cadrul AȘM*, Prezidiul AȘM a aprobat bugetul AȘM pentru anul 2024.

Limitele de resurse și cheltuieli pentru AȘM: pe sectorul „Știință și inovare” în anul 2024 au fost acumulate venituri în sumă de 30.564,9 mii lei, ceea ce constituie 92,22% față de prevederile anuale în sumă de 33.142,8 mii lei sau cu 2.577,9 mii lei mai puțin decât suma precizată. Comparativ cu anul precedent, veniturile au înregistrat o creștere de 13,5 la sută. La partea de cheltuieli, bugetul Academiei de Științe a Moldovei a fost executat în sumă de 30.322,3 mii lei, la nivel de 91,45% din prevederile anuale în sumă de 33.155,7 mii lei. Comparativ cu anul precedent, cheltuielile s-au majorat cu 14,7 la sută.

Activitatea administrativ-gospodărească a Academiei de Științe a fost orientată, în anul 2024, spre păstrarea, evidența, eficientizarea, monitorizarea, dotarea cu utilaje, inventar și alte bunuri și servicii necesare bunei activități a AȘM. Au fost perfectate contracte de achiziție a bunurilor și serviciilor, contracte de comodat și de locațiune, acorduri adiționale etc. Au fost modernizate sistemele de sonorizare și de videodifuzare ale sălilor de conferințe; au fost achiziționate sisteme de operare și de securitate cibernetică. Secția logistică a întreprins măsuri pentru eficientizarea utilizării energiei electrice prin dotarea sistemelor de iluminat cu senzori; modernizarea sistemelor de sonorizare și videodifuzare ale sălilor de conferință; asigurarea personalului de deservire cu echipamente necesare. În procesul de gestionare a patrimoniului AȘM au fost încheiate și executate: 52 de contracte de valoare mică; o procedură de achiziții prin cererea ofertelor de preț; 4 contracte de locațiune; un acord la contractele de locațiune; 4 contracte de comodat; 10 contracte pentru servicii de aprovizionare cu apă și canalizare, prestate de consumatorul principal către subconsumator; 10 contracte pentru servicii energetice, prestate de consumatorul principal către subconsumator; o licitație deschisă pentru lucrări de renovare a sistemului de alimentare cu energie electrică de 10 kV PD61, din str. Academiei.

Secția de suport și coordonare a proiectelor interdisciplinare și internaționale a elaborat și depus 4 propuneri de proiecte: 2 proiecte la UNESCO (dintre care unul a fost aprobat și a început implementarea la 1 ianuarie 2025); un proiect la Ambasada Finlandei în România; un proiect la IAP (InterAcademy Partnership, organizație al cărei membru este și AȘM); un proiect desfășurat cu reprezentanți din Parteneriatul Estic – Collaborative Data Network with Eastern Europe (KoDaNetOst), organizat de Institutul de Cercetări Interdisciplinare din Germania.

O altă atribuție importantă a AȘM este organizarea audierilor publice pe teme de interes național [3], care se desfășoară de Secțiile de științe ale AȘM în conformitate cu prevederile Codului cu privire la știință și

inovare al Republicii Moldova nr. 259 din 15 iulie 2004 (republicat). În anul 2024, audierile publice au fost desfășurate în conformitate cu *Instrucțiunea cu privire la audierea publică a rezultatelor din cadrul proiectelor de cercetare și inovare*, aprobată de ANCD în coordonare cu AȘM, precum și criteriile de evaluare a rapoartelor științifice privind implementarea proiectelor de cercetare [4]. Rezumatele rapoartelor, precum și avizele consultative ale Secțiilor de științe au fost publicate pe pagina web a AȘM. Pentru directorii de proiecte a fost actualizat modelul de prezentare a rezultatelor, iar pentru experți a fost perfectată Fișa de evaluare. În 2024 au fost organizate audierile publice pentru proiecte de diferite tipuri [5]. În perioada 12 februarie – 5 martie 2024 au fost audiate: 7 Proiecte de Inovare și Transfer Tehnologic; 166 de proiecte anuale (etapa anului 2024) și 166 de proiecte finale din cadrul Programului de stat 2020–2024; 7 proiecte din Programul Știința deschisă; 17 proiecte bilaterale. În perioada 24-30 decembrie 2024 au fost audiate 26 de proiecte din Programul „Stimularea excelenței în cercetare”; 29 de proiecte din Programul „Tineri Cercetători”; 7 proiecte moldo-turce; 11 proiecte din Programul „Reziliența Republicii Moldova la situații de criză”; 2 proiecte din Programul de proiecte multilaterale; 7 proiecte din Programul „Vouchere Inovaționale”; 4 proiecte din Programul „Proiecte de Inovare” și 2 proiecte de „Transfer Tehnologic”. Proiectele de inovare și transfer tehnologic au fost examinate în conformitate cu punctul 13 al *Instrucțiunii privind raportarea finală a implementării proiectelor din domeniile cercetării și inovării*, în ședința Comisiei de audiere a rapoartelor finale privind implementarea proiectelor de transfer tehnologic, constituită prin Hotărârea Prezidiului AȘM, în comun cu ANCD (președinte dr. hab. Liliana Condricova). În cadrul comisiei mixte AȘM&ANCD au fost audiate două rapoarte ale proiectelor de cercetare finalizate în anul 2023, care au continuat în 2024 fără finanțare de la buget, pentru a fi realizate toate obiectivele propuse [6].

Raportul asupra stării științei. În conformitate cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare și ale Statutului AȘM, Academia elaborează *Raportul asupra stării științei*, care reflectă politicile științifice elaborate și modul de implementare a acestora la nivel național. AȘM este responsabilă de evaluarea calității, valorii teoretice și aplicative a rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectelor naționale și internaționale finanțate din bugetul de stat. *Raportul asupra stării științei* pentru anul 2023 a prezentat realizările semnificative ale comunității științifice obținute în anul 2023 și dinamica dezvoltării domeniului cercetării și inovării. *Raportul asupra stării științei din Republica Moldova pentru anul 2023* a fost audiat și aprobat în

cadrul Adunării generale a AȘM din 15 mai 2024. Precizăm că *Raportul asupra stării științei din Republica Moldova pentru anul 2024* a fost prezentat spre audiere și aprobare în cadrul Adunării Generale a AȘM din 15 mai 2025 [7].

Organul reprezentativ și suprem al AȘM este **Adunarea Generală**. La sfârșitul anului 2024, Adunarea Generală era formată din 117 membri: 72 de academicieni și membri corespondenți, 45 membri desemnați, câte 15 pentru fiecare Secție de științe. În anul 2024, membrii Adunării Generale s-au reunit în cadrul a două sesiuni: 12 martie 2024, sesiunea a XIV-a: *Cu privire la audierea și aprobarea rapoartelor privind activitatea Secțiilor de științe ale AȘM în anul 2023* (raportori: conducătorii Secțiilor de științe și vicepreședinți ai AȘM) [8]; *Cu privire la alegerea secretarului științific general* [9]; 15 mai 2024, sesiunea a XV-a, *Cu privire la audierea și aprobarea Raportului asupra stării științei în Republica Moldova în anul 2023* [10]; *Cu privire la audierea Raportului privind activitatea AȘM în anul 2023* [11].

Adunarea membrilor titulari și membrilor corespondenți. În anul 2024, pe data de 12 martie, a avut loc Adunarea Generală a membrilor titulari și membrilor corespondenți ai AȘM, Sesiunea a VI-a, *Cu privire la alegerea membrilor de onoare ai Academiei de Științe a Moldovei* [12]. În cadrul acesteia, membri de onoare ai AȘM au fost aleși acad. Ioan DUMITRACHE, secretar general al Academiei Române; acad. Dumitru MURARIU, vicepreședinte al Academiei Române; dr., prof. univ. Norina Consuela FORNA, Facultatea de Medicină Dentară a Universității de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa” din Iași. Însemnele de membri de onoare le-au fost înmânate pe parcursul anului 2024 [13].

Organul executiv al AȘM – **Prezidiul AȘM** – a fost actualizat în 2024 în următoarea componență: președintele AȘM, acad. Ion Tighineanu; vicepreședintele AȘM, m.c. al AȘM Svetlana Cojocar, conducător al Secției de științe exacte și ingineresti; vicepreședintele AȘM, acad. Eva Gudumac, conducător al Secției de științe ale vieții; vicepreședintele AȘM, m.c. al AȘM Ion Hadârcă, conducător al Secției de științe sociale, economice, umanistice și arte; secretar științific general al AȘM, dr. hab. Liliana Condraticova. Pe parcursul anului 2024, în cadrul ședințelor Prezidiului AȘM au fost abordate circa 200 de subiecte și aprobate peste 300 de hotărâri. Rapoartele de activitate pentru anul 2024 ale secțiilor Aparatului administrativ al Prezidiului AȘM și ale Secției Teritoriale Nord (cu sediul la Bălți), care au stat la baza Raportului de activitate al AȘM pentru anul 2024, au fost audiate și aprobate în ședința Prezidiului din 17 februarie 2025. La sesiunea a XVI-a a Adunării Generale a AȘM din 3 aprilie 2025, au fost audiate și

aprobate Rapoartele de activitate ale Secțiilor de științe ale AȘM pentru anul 2024.

Concursul Premiilor Academiei de Științe a Moldovei pentru realizări științifice valoroase, ediția 2024. Concursul a fost inițiat prin Hotărârea Prezidiului pentru rezultate științifice valoroase obținute în anii 2022–2023. Comisia a avut drept reper Regulamentul privind acordarea Premiului Academiei de Științe a Moldovei, aprobat în redacție nouă.

În conformitate cu Hotărârea Prezidiului AȘM nr. 157 din 5 noiembrie 2024, au fost aprobate rezultatele Concursului pentru decernarea premiilor Academiei de Științe a Moldovei pentru rezultate științifice valoroase obținute în anii 2022–2023 în domeniul științelor sociale, economice, umanistice și arte, Premiul pentru tineri cercetători în domeniul științelor sociale, economice, umanistice și arte, precum și Premiul pentru promovarea științei în mass-media în anul 2023:

- Premiul „Eugeniu Coșeriu” în domeniul *limba și literatura română* – dr. hab. Aurelia HANGANU, dr. hab. Elena UNGUREANU și dr. Elena VARZARI (Universitatea de Stat din Moldova), pentru ciclul de lucrări „Destine de lingviști”;

- Premiul „Alexandru Boldur” în domeniul *istorie și filosofie* – dr. Aurel ZANOCI și dr. Mihail BĂȚ (Universitatea de Stat din Moldova), pentru ciclul de lucrări „Valorificarea patrimoniului arheologic al epocii fierului din bazinul Nistrului de Mijloc”;

- Premiul „Paul Bran” în domeniul *științe sociale și economice* – dr. Tatiana GUTIU (Institutul Național de Cercetări Economice al Academiei de Studii Economice din Moldova), pentru ciclul de lucrări „Către o societate mai rezilientă prin contribuția cercetărilor științifice în domeniul competitivității și economiei durabile”;

- Premiul „Constantin Stere” în domeniul *drept și științe politice* – dr. Tudor OSOIANU și dr., prof. univ. Dinu OSTAVCIUC (Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova), pentru ciclul de lucrări „Urmărirea penală”;

- Premiul „Maria Bieșu” în domeniul *studiul artelor* – dr. hab., prof. univ. Aurelian DĂNILĂ (Academia de Științe a Moldovei), pentru lucrarea „Retrospectivă diplomatică”.

- Premiul „Valeriu Canțer” pentru tineri cercetători (în domeniul *științelor sociale, economice, umanistice și arte*) – doctor Eugen-Tudor SCLIFOS (Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova), pentru ciclul de lucrări „Problema Basarabiei în context internațional (mijlocul sec. XIX – începutul sec. XX)”.

- Premiul pentru promovarea științei în mass-media în anul 2023: Emilia GHETU (Instituția Publică Compania „Teleradio-Moldova”), Svetlana MICU

(Academia de Științe a Moldovei), Ana LUPU (TVR Moldova).

Ceremonia de decernare a Premiilor Academiei de Științe a Moldovei s-a desfășurat în ședința solemnă din 12 noiembrie 2024, dedicată Zilei Internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare, în cadrul căreia a fost organizată cea de-a treia ediție a expoziției realizării valoroase ale comunității științifice [14].

Secțiile de științe ale AȘM. Academia de Științe include trei Secții de științe, organizate în funcție de domeniile științifice: 1) Secția de științe exacte și ingineresti; 2) Secția de științe ale vieții; 3) Secția de Științe sociale, economice, umanistice și arte. Activitatea Secțiilor de științe este organizată în conformitate cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare și ale Statutului Academiei de Științe. Secțiile de științe reunesc membri titulari, membri corespondenți și câte 15 cercetători științifici din domeniile corespunzătoare ale Secțiilor de științe. Conducătorii Secțiilor dețin concomitent funcția de vicepreședinte al Academiei de Științe. Conducerea Secției de științe este asigurată de conducător (care deține concomitent funcția de vicepreședinte al AȘM), adjunctul conducătorului și secretarul științific: Secția de științe exacte și ingineresti (vicepreședinte m.c. al AȘM Svetlana Cojocar, adjunctul conducătorului m.c. al AȘM Veaceslav Ursachi, secretar științific dr. Adelina Dodon), Secția de științe ale vieții (vicepreședinte acad. Eva Gudumac, adjunctul conducătorului acad. Ion Toderas, secretar științific dr. Gabriela Romanciuc (domeniul agricultură, biologie, mediu) și dr. Leonid Chișlaru (domeniul medicină); Secția de Științe sociale, economice, umanistice și arte (vicepreședinte m.c. al AȘM Ion Hadârcă, adjunctul conducătorului dr. hab. Rodica Ciobanu, secretar științific dr. Natalia Procop). În anul 2024, în conformitate cu atribuțiile sale, membrii Secțiilor de științe ale AȘM au desfășurat procesul de audiere publică a rezultatelor cercetării, au perfectat raportul asupra stării științei, au participat la organizarea evenimentelor, conferințelor, prelegerilor, au fost implicați activ în organizarea și desfășurarea evenimentelor aniversare ale AȘM, au valorificat editorial rezultatele cercetării în numeroase publicații, au participat la emisiuni radio și TV de promovare a științei etc.

Secția Teritorială Nord (cu sediul la Bălți). În cadrul Academiei funcționează Secția Teritorială Nord (cu sediul la Bălți). La momentul actual, Secția Teritorială Nord (cu sediul la Bălți) include două unități în cadrul subdiviziunii structurale și își desfășoară activitatea în baza unui plan anual aprobat. Până la data de 28 iunie, funcția de șef al Secției Teritoriale Nord a fost deținută de dr. hab. în filosofie Valeriu Capcea, iar funcția de specialist principal – de Ion Gavdiuc. La 24 mai 2024, Secția Teritorială Nord a AȘM a orga-

nizat conferința științifică cu participare internațională „Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective”, ediția a VIII-a, cu publicarea materialelor conferinței. Din luna august 2024, Secția Nord a AȘM are, prin cumul pe cele două unități funcționale, următorii angajați: Ion Gagim, șeful secției, m.c. al AȘM; specialiști principali Victor Grigor, Nelea Chihai, Maxim Prozorovski. Raportul de activitate al Secției Teritoriale Nord a fost audiat în ședința Prezidiului AȘM și este parte componentă a raportului de activitate al AȘM pentru anul 2024. În 2024, au fost acordate servicii de suport metodologic și metodic unor organizații neguvernamentale; organizate activități de instruire în domeniul afacerilor de inovare (seminare, mese rotunde, ateliere de lucru, aplicații, ședințe tematice); elaborate propuneri de proiecte de transfer tehnologic și planuri de afaceri pentru potențiali rezidenți ai parcurilor științifico-tehnologice și incubatoarelor de inovare, precum și pentru alte programe de finanțare. De asemenea, a fost deschis contul oficial de Facebook al Secției, pe care sunt promovate activitățile realizate, materiale video, podcasturi și sunt plasate informații despre evenimente, prelegeri, întreveneri ș.a., conform planului de activitate al Secției Teritoriale Nord (cu sediul la Bălți) [15].

Integrarea AȘM în spațiul internațional de cercetare. Academia de Științe a Moldovei promovează calitatea și inovarea în cercetarea științifică prin implicarea activă în: sprijinirea implementării politicilor Uniunii Europene, inclusiv a Programului-cadru pentru competitivitate și inovare al UE; stabilirea acordurilor de colaborare și parteneriate cu organisme internaționale pentru finanțarea proiectelor de cercetare și creșterea vizibilității și competitivității științei pe plan internațional [16]. În 2024, AȘM a continuat organizarea prelegerilor publice în diverse domenii ale științei, abordând subiecte de actualitate, oferind participanților oportunitatea de a obține clarificări și răspunsuri la un șir de întrebări, precum și un sprijin semnificativ privind analiza situației actuale, identificarea problemelor și soluțiilor în domenii specifice etc.

În ianuarie 2024, a fost reînnoit Acordul de parteneriat cu Academia Română [17], a fost semnat Acordul de cooperare științifică cu Academia Națională de Științe din Lituania [18], Consiliul Rectorilor din Republica Moldova [19], Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova [20], Acordul de parteneriat științific între AȘM, Academia de Științe Juridice din România și Academia de Științe Medicale din România [21].

AȘM este membru al Federației Europene a Academicilor de Științe și Științe Umaniste (ALLEA) și al Consiliului Internațional pentru Știință (ISC). Pe pagi-

na web a AȘM au fost publicate mai multe documente referitoare la acțiunile și evenimentele organizate de ISC. AȘM, în calitate de instituție-gazdă a Serviciilor de Rețea EURAXESS din Republica Moldova, începând cu anul 2011, menține portalul național EURAXESS, organizează ședințe cu Punctele Locale de Contact privind metodologia acordării serviciilor de consultanță pentru implementarea Cartei Europene a Cercetătorilor. Actualmente, AȘM implementează un proiect de promovare a principiilor EURAXESS, susținut financiar de Comisia Europeană în cadrul Programului de Cercetare și Inovare al Uniunii Europene Orizont Europa.

Academia de Științe a Moldovei a organizat numeroase evenimente naționale și internaționale, unele în parteneriat cu Academia Română, conform planului actualizat aprobat de cele două academii [22]: conferințe științifice, prelegeri publice dedicate Zilei Naționale a Culturii – 15 ianuarie; Unirii Principatelor Române – 24 ianuarie (165 de ani); prima ediție a conferinței „Consolidarea spațiului științific românesc în context european” [23]; simpozionul științific „Nicolae Donici și astronomia pe meleaguri moldovene”, în parteneriat cu Institutul Astronomic al Academiei Române – 11 septembrie [24]; cea de-a doua ediție a Școlii de vară – 27-31 august 2024 [25, pp. 18-20] ș.a. Au fost organizate ședința Prezidiului cu participarea prof. Klaus Mainzer, președintele Academiei Europene de Științe și Arte (Salzburg, Austria) [26]; ședința Prezidiului și videoconferință cu conducerea Academiei Naționale de Științe din Lituania; lansarea oficială a Deceniului Internațional al Științelor Fundamentale și alte evenimente.

Vizibilitatea AȘM la nivel național [27, pp. 7-13].

În anul 2024, în cadrul AȘM au fost funcționale șapte platforme științifice [28]: „Securitatea ecologică în contextul modificărilor accelerate de mediu” (coordonator m.c. al AȘM Elena Zubcov); „Securitatea Alimentară și Siguranța Alimentelor” (coordonator m.c. al AȘM. Rodica Sturza); „Securitatea economică, migrația și transformările demografice” (coordonatori acad. Grigore Belostecinic și m.c. al AȘM Alexandru Stratan); „Accidente vasculare cerebrale” (coordonator acad. Stanislav Groppa); „Coronavirusul de tip nou SARS-CoV-2 și interferența cu alte maladii” (coordonator acad. Eva Gudumac); „Științele fundamentale pentru dezvoltarea durabilă a societății” (coordonator prof. Vladimir Fomin, membru de onoare al AȘM); „Educația în societate” (coordonator m.c. al AȘM al AȘM Ion Gagim). Lecțiile publice susținute în cadrul platformelor științifice, lansate de AȘM, sunt disponibile online [29]. De asemenea, în cadrul AȘM sunt funcționale șapte comisii de specialitate, pe domenii de importanță majoră ale societății, în cadrul cărora sunt desfășurate manifestări științifice [30, pp. 7-8].

La Academia de Științe au fost organizate o serie de prelegeri, lecturi academice pe domenii de interes prioritar ș.a. Reprezentanții comunității academice au fost și rămân promotori ai adevăratelor valori ale patrimoniului cultural. Au avut loc evenimente de Ziua Națională a Culturii [31]; Ziua Academiei de Științe a Moldovei [32]; Ziua Limbii Române și Congresul Mondial al Eminescologilor [33]; Ziua Internațională a Științei pentru Pace și Dezvoltare [34]; Ziua Internațională a Femeilor în Cercetare [35]; Zilele Europene ale Patrimoniului Cultural; 1 Martie: Sărbătoarea Mărțișorului, ziua acad. Eugen Doga [36]; prelegerea publică a acad. Andrei Eșanu „Treptele Unirii, de la Cantemir citire” [37]; conferința științifico-practică cu participare internațională „Actualități în stomatologia pediatrică – stomatologia pediatrică ieri, astăzi, mâine” [38]; prelegerea publică „Alianța Nord-Atlantică: 75 de ani de activitate” susținută de m.c. al AȘM Victor Juc [39]; conferința științifico-practică cu participare internațională „Medicina – specialitate multidisciplinară” [40]; masa rotundă „75 de ani de la cel de-al doilea val al deportărilor staliniste din RSS Moldovenească din 5-6 iulie 1949” [41]; prelegerea „Separatismul: fenomen de pericolozitate sporită pentru societatea contemporană” susținută de prof. univ., dr. hab. Valeriu Cușnir [42]; conferința științifică internațională „Știința Materialelor și Fizica Materiei Condensate”, consacrată aniversării a 60-a de la fondarea Institutului de Fizică Aplicată [43]; pentru prima dată la AȘM a fost organizat un eveniment dedicat Zilei Internaționale a Muzicii [44]; Academia de Științe a Moldovei și Academia Română au marcat 70 de ani de activitate a ziarului săptămânalului *Literatura și Arta* [45]; simpozionul internațional „Monumentul. Tradiție și viitor”, ediția a XXVI-a, organizat la Iași (AȘM este coorganizatorul simpozionului din anul 2019) [46]; conferința științifică organizată cu prilejul aniversării a 60-a a Institutului de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”, USM [47]; masa rotundă „Tezaurul de aur al Băncii Naționale a României de la Moscova – o creanță mai veche de un secol”, cu participarea guvernatorului Băncii Naționale din Moldova Anca Dragu [48]; conferința internațională științifico-practică „Copilul prematur – realități și perspective în conduita medicală multidisciplinară”, organizată de AȘM în parteneriat cu Ministerul Sănătății, USMF „Nicolae Testemițanu”, Institutul Mamei și Copilului, Centrul Național Științifico-Practic de Chirurgie Pediatrică „Academician Natalia Gheorghiu” și conferința științifico-practică „Anomaliile congenitale și afecțiunile chirurgicale la copii. Probleme. Perspective”, dedicată aniversării a 110-a de la nașterea acad. Natalia Gheorghiu [49]; masa rotundă „Republica Moldova între provocări și oportunități: securitate și dezvoltare în contextul ade-

rării la Uniunea Europeană” [50]; festivități de omagiere consacrate acad. Gheorghe Ghidirim [51], acad. Alexei Simaşchevici [52], acad. Gheorghe Paladi [53], acad. Ion Bostan [54], acad. Vladimir Arnautov, m.c. al AȘM Ion Hadârcă [55], m.c. al AȘM Boris Boincean, m.c. al AȘM Ion Gagim [56], m.c. al AȘM Tudor Cozari ș.a.

Vocea membrilor AȘM este bine auzită datorită numeroaselor participări la emisiuni radio și TV de popularizare a științei, precum și articolelor de presă. Manifestările anului 2024 au fost pe larg mediatizate pe site-ul oficial al AȘM (www.asm.md), în cadrul emisiunii *Spațiul Public* de la Radio Moldova, al programului informativ *Mesager* de la postul public de televiziune „Moldova 1”, în presa scrisă (săptămânalul *Literatura și Arta*, ziarele *Făclia*, *Săptămâna*, *Curtea de la Argeș*, România), pe rețele sociale etc. Prelegerile publice și conferințele științifice au fost transmise online de către Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale și Privesc.eu.

Revista „AKADEMOS”. Colegiul de redacție al Revistei „AKADEMOS” a fost completat cu personalități remarcabile ale științei. Revista a trecut printr-un amplu proces de reacreditare și revizuire a politicii editoriale. Revista este distribuită gratuit în mediul academic și universitar, în rețeaua de biblioteci publice. Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan” distribuie revista „AKADEMOS” în 60 de biblioteci științifice din țară și de peste hotare. În anul 2024 au fost editate 4 numere ale revistei „AKADEMOS”. Redactor-șef al revistei este Viorica Cucereanu (Bogatu) [57].

Contribuția membrilor Academiei de Științe la pregătirea cadrelor științifice este evidentă prin implicarea activă în activitatea de doctorat și postdoctorat, coordonarea tezelor; susținerea de prelegeri, expertizarea și evaluarea tezelor, participare în seminare științifice de profil și în comisii de îndrumare. Mai mulți membri ai AȘM se regăsesc în Registrul experților ANACEC în domeniile cercetării și inovării, instituit de ANACEC, precum și și în Registrul experților ANCD. Pe lângă elaborarea și susținerea cursurilor pentru ciclurile de licență, masterat și doctorat, susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat contribuie la crearea școlilor științifice și la dezvoltarea unor domenii prioritare de cercetare și inovare.

Sala de lectură a Academiei de Științe a Moldovei, inaugurată la 30 august 2019, și-a completat în anul 2024 fondul de carte prin donații ale colaboratorilor și cercetătorilor științifici din România și Ucraina.

Apresiasi rezultatelor activității membrilor AȘM. Rezultatele științifice obținute de membrii AȘM din cadrul celor trei Secții de științe au fost prezentate la expoziții naționale și internaționale, fiind apreciate cu medalii de aur, argint și bronz, premii, trofee și di-

plome speciale [58, pp. 7-17]. La 19 decembrie 2024, AȘM a organizat o ședință solemnă, în cadrul căreia au fost prezentate rezultatele anului științific și au fost conferite distincții academice cercetătorilor științifici în semn de recunoaștere a activității și rezultatelor obținute [59].

Având în vedere cele menționate, Adunarea Generală a AȘM a luat act de *Raportul privind activitatea Academiei de Științe a Moldovei în anul 2024*. S-a constatat realizarea indicatorilor de bază ai activității manageriale, financiare și științifico-inovaționale a Prezidiului AȘM, Secțiilor de științe, Aparatului administrativ al Prezidiului AȘM pentru anul 2024. Adunarea Generală a AȘM, Adunarea generală a membrilor titulari și membrilor corespondenți ai AȘM, Prezidiul AȘM, Secțiile de științe și Secțiile Aparatului administrativ al Prezidiului vor exercita, în anul 2025, atribuțiile statutare în conformitate cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare, ale Statutului AȘM și alte altor acte normative interne [60].

Planul de activitate pentru anul 2025 elaborat de conducerea Secțiilor de științe ale AȘM și a Secțiilor Aparatului administrativ integrează rezumativ următoarele priorități:

a) în calitate de consultant strategic al Guvernului, AȘM va acorda la solicitare suportul necesar Guvernului, ministerelor, societății civile, mediului didactic din Republica Moldova în domeniile de competență profesională ale membrilor AȘM;

b) organizarea procedurii de audiere publică a proiectelor științifice finanțate din bugetul de stat, pregătirea Formularului de raportare pentru audierile finale privind implementarea rezultatelor științifice ale proiectelor științifice de diferit tip; implicarea mai activă a membrilor titulari, a noilor membri corespondenți, precum și a cercetătorilor științifici aleși în activitățile Secțiilor de științe ale AȘM;

c) elaborarea *Raportului asupra stării științei în Republica Moldova pentru anul 2024*;

d) organizarea alegerilor membrilor titulari, membrilor corespondenți și membrilor de onoare ai AȘM;

f) organizarea Concursului Premiilor AȘM, ediția 2025, pentru realizări științifice valoroase obținute în anii 2023–2024 în domeniul științelor vieții, științelor exacte și ingineresti, precum și pentru acordarea Premiului pentru tineri cercetători, Premiului pentru promovarea științei în mass-media;

g) desfășurarea festivităților tradiționale ale AȘM (Ziua AȘM, Ziua Limbii Române, Ziua Culturii, Congresul Internațional al Eminescologilor, Ziua Internațională a Științei pentru Pace și Dezvoltare);

h) organizarea prelegerilor publice, a manifestărilor științifice de interes general, a Școlii de vară pentru

elevi și a altor evenimente conform planului de activitate; promovarea rezultatelor științifice în societate prin diferite acțiuni și evenimente; implicarea și susținerea tinerilor care aleg o carieră în cercetare; aprecierea activității seniorilor, cadrelor didactice și cercetătorilor profesioniști;

i) actualizarea Planului de acțiuni comune cu Academia Română pentru organizarea unor activități, manifestări, conferințe;

j) semnarea și actualizarea noilor acorduri și parteneriate între AȘM și alte academii de științe, asociații, revizuirea/actualizarea acordurilor de colaborare între AȘM și alte academii de științe, colaborarea cu membrii diasporei științifice. În scopul internaționalizării activităților de cercetare ca prioritate majoră la nivel societal, Academia de Științe va promova relațiile de colaborare științifică internațională, valorificând oportunitățile oferite de Programul Horizon Europe (2021–2027);

k) odată cu declararea anului 2025 drept „Anul Mihai Eminescu”, la 15 ianuarie 2025 a fost organizată sesiunea comună a celor două academii-surori cu participarea membrilor titulari, membrilor corespondenți și membrilor de onoare; se propune organizarea unor ediții speciale ale Congresului Mondial al Eminescologilor, Școlii de Vară pentru tineri cercetători, Zilei Culturii Naționale și Sărbătorii Naționale „Limba noastră cea română”; pregătirea și editarea volumului 2025: *Anul Mihai Eminescu*; organizarea de manifestări culturale în cadrul bibliotecilor, școlilor, caselor și căminelor culturale, universităților [61];

l) îndeplinirea tuturor celorlalte atribuții prevăzute de Codul cu privire la știință și inovare și de Statutul AȘM.

BIBLIOGRAFIE

1. Noi mandate ale echipei manageriale a AȘM. În: *AKADEMOS*, 2024, nr. 1, 9-10.
2. Academia de Științe a Moldovei, [online] <https://asm.md/> (consultat: 10.06.2025).
3. Audierile publice, [online] <https://asm.md/audieri-le-publice> (consultat: 8.05.2025).
4. Audieri publice la Academia de Științe a Moldovei: au fost prezentate rezultatele din cadrul proiectelor de cercetare și inovare, obținute în anul 2024, [online] <https://asm.md/audieri-publice-la-academia-de-stiinte-moldovei-au-fost-prezentate-rezultatele-din-cadrul> (consultat: 10.06.2025).
5. Audieri publice, [online] <https://asm.md/audieri-publice-2024-decembrie>; <https://asm.md/audieri-publice-2024-februarie> (consultat: 10.06.2025).
6. Audierea rapoartelor privind executarea proiectelor de inovare și transfer tehnologic desfășurate în anul 2023, [online] <https://asm.md/la-asm-avut-loc-audierea-rapoartelor-privind-executarea-proiectelor-de-inovare-si-transfer> (consultat: 10.06.2025).
7. Rapoarte de activitate, [online] <https://asm.md/ra-poarte-de-activitate> (consultat: 10.05.2025); Hotărârile Adunării Generale, <https://asm.md/cadru-normativ/hotararile-adunarii-generale> (consultat: 10.05.2025).
8. Cu privire la aprobarea rapoartelor despre activitatea Secțiilor de Științe ale AȘM în anul 2023, [online] https://asm.md/sites/default/files/2024-08/AG_Hotararea_raport_sectiiei%2012%20martie%202024_semnat.pdf (consultat: 10.06.2025).
9. Cu privire la audierea și aprobarea Raportului asupra stării științei din Republica Moldova în anul 2023, [online] https://asm.md/sites/default/files/2024-08/AG_Hotararea_Raport_starea_stiintei%202023_15%20mai%202024_proiect%20redactat%202.pdf (consultat: 10 iunie 2025).
10. Cu privire la audierea Raportului privind activitatea Academiei de Științe a Moldovei în anul 2023, [online] https://asm.md/sites/default/files/2024-08/AG_Hotararea_raport_ASM_2023_semnat%26site.pdf (consultat: 10.06.2025).
11. Cu privire la alegerea membrilor de onoare ai Academiei de Științe a Moldovei, [online] https://asm.md/sites/default/files/2024-04/Hotararea%20AG_12%2003%202024_alegeri_membri%20onoare%20ASM%20%281%29.pdf (consultat: 10.06.2025).
12. Rotaru, Tatiana. Dialog științific internațional în domeniul stomatologiei pediatrice, [online] <https://www.asm.md/dialog-stiintific-international-domeniul-stomatologiei-pediatrice>; Rotaru, Tatiana. Școala de vară: noi cunoștințe și o experiență de viață inedită, <https://asm.md/scoala-de-vara-noi-cunostinte-si-o-experienta-de-viata-inedita>; Bumbu, Cristina. Corpul Membrilor de Onoare al AȘM s-a îmbogățit cu încă un membru, inginerul Ioan Dumitrache; <https://asm.md/corpul-membrilor-de-onoare-al-asm-s-imbogatit-cu-inca-un-membru-inginerul-ioan-dumitrache> (consultat: 10.06.2025).
13. Bumbu, Cristina. Premiile AȘM au fost decernate în cadrul sădiniței festive dedicate Zilei Internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare, [online] <https://www.asm.md/premiile-asm-au-fost-decernate-cadrul-sedintei-festive-dedicat-zilei-internationale-stiintei>; Bumbu, Cristina. Festivalul cercetării și inovării „Știința pentru pace și dezvoltare: creativitate, experiență, perspective”; <https://asm.md/festivalul-cercetarii-si-inovarii-stiinta-pentru-pace-si-dezvoltare-creativitate-experienta> (consultat: 10 iunie 2025); Condraticova, Liliana. Jurnal academic. Manifestările științifice și culturale ale Academiei de Științe a Moldovei în perioada octombrie-decembrie 2024. În: *AKADEMOS*, 2024, nr. 4, 7-17.
14. Secția Nord a AȘM, [online] <https://asm.md/sectia-nord-asm> (consultat: 10.06.2025).
15. Bumbu, Cristina. Membrii europeni din cadrul Consiliului Științific Internațional s-au convocat la Stockholm, [online] <https://asm.md/membrii-europeni-din-cadrul-consiliului-stiintific-international-s-au-convocat-la-stockholm> (consultat: 10.06.2025).
16. Condraticova, Liliana. De Ziua Independenței, a fost semnat acordul de parteneriat între Academia de Științe a Moldovei și Academia Română, [online] <https://asm.md/de-ziua-independentei-fost-semnat-acordul-de-par>

teneriat-intre-academia-de-stiinte-moldovei-si (consultat: 10.06.2025).

17. Condraticova, Liliana. A avut loc prima ședință de lucru ca urmare a semnării Acordului de parteneriat între AȘM și Academia de Științe a Lituaniei, [online] <https://asm.md/avut-loc-prim-a-sedinta-de-lucru-ca-urmare-semnarii-acordului-de-parteneriat-intre-asm-si-academia>; Vasilachi, Inga. În ședința comună a forurilor de conducere ale Academiei de Științe a Moldovei și a Academiei de Științe din Lituania au fost discutate noi oportunități de colaborare, [online] <https://asm.md/sedinta-comuna-forurilor-de-conducere-ale-academiei-de-stiinte-moldovei-si-academiei-de-stiinte-din-lituania>; Condraticova, Liliana. La 12 iunie a fost semnat Acordul de colaborare între Academia de Științe a Moldovei și Academia de Științe a Lituaniei, [online] <https://www.moldova-independenta.md/la-12-iunie-fost-semnat-acordul-de-colaborare-intre-academia-de-stiinte-moldovei-si-academia-de> (consultat: 10.06.2025).

18. Bumbu, Cristina. Academia de Științe a Moldovei și Consiliul Rectorilor din Republica Moldova au semnat un acord de cooperare pentru promovarea excelenței științifice, [online] <https://asm.md/academia-de-stiinte-moldovei-si-consiliul-rectorilor-din-republica-moldova-au-semnat-un-acord-de> (consultat: 10.06.2025).

19. Condraticova, Liliana. Academia de Științe a Moldovei și Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” își unesc eforturile pentru promovarea și susținerea cercetării științifice, [online] <https://asm.md/academia-de-stiinte-moldovei-si-universitatea-de-stat-de-medicina-si-farmacie-nicolae-testemitanu> (consultat: 10.06.2025).

20. Rotaru, Tatiana. A fost semnat Acordul de parteneriat între Academia de Științe a Moldovei, Academia de Științe Juridice și Academia de Științe Medicale din România, [online] <https://asm.md/fost-semnat-acordul-de-parteneriat-intre-academia-de-stiinte-moldovei-academia-de-stiinte-juridice> (consultat: 10.06.2025).

21. Rotaru, Tatiana. Academia Română a împlinit 158 de ani – sărbătoare consemnată pe ambele maluri ale Prutului, [online] <https://asm.md/academia-romana-implinit-158-de-ani-sarbatoare-consemnata-pe-ambele-maluri-ale-prutului>; Condraticova, Liliana. Planul comun de activitate al Academiei Române și al Academiei de Științe a Moldovei pentru anul 2024 a fost actualizat, [online] <https://asm.md/planul-comun-de-activitate-al-academiei-romane-si-al-academiei-de-stiinte-moldovei-pentru-anul-2024> (consultat: 10.06.2025).

22. Rotaru, Tatiana. Conferința comună a două Academii: Consolidarea spațiului științific românesc în context European, [online] <https://asm.md/conferinta-comuna-doua-academii-consolidarea-spatiului-stiintific-romanes-c-context-european> (consultat: 10.06.2025).

23. Rotaru, Tatiana. Onoruri binemeritate astrofizicianului Nicolae Donici la baștină: 150 de ani de la naștere, [online] <https://asm.md/onoruri-binemeritate-astrofizicianului-nicolae-donici-la-bastina-150-de-ani-de-la-nastere>; Rotaru, Tatiana; Bumbu, Cristina. Astrofizicianul Nicolae Donici: Spinosul drum al revenirii acasă <https://www.asm.md/astrofizicianul-nicolae-donici-spinosul-drum-al-revenirii-acasa> (consultat: 10.06.2025).

md/astrofizicianul-nicolae-donici-spinosul-drum-al-revenirii-acasa (consultat: 10.06.2025).

24. Braniște, T. Școala de vară, ediția a doua „Calea către descoperiri științifice”. În: *AKADEMOS*, nr. 3, 2024, 18-20.

25. Bumbu, Cristina. Președintele EASA, profesorul Klaus Mainzer a susținut la AȘM prelegerea publică „Inteligența artificială în știință și în educație”, [online] <https://asm.md/președintele-easa-profesorul-klaus-mainzer-sustinut-la-asm-prelegerea-publica-inteligenta> (consultat: 10.06.2025).

26. Condraticova, Liliana. Consolidarea și fortificarea comunității academice pe agenda de activitate a AȘM. În: *AKADEMOS*, 2024, nr. 2, 7-13; Condraticova L. Jurnal academic. Manifestările științifice și culturale ale Academiei de Științe a Moldovei în perioada octombrie-decembrie 2024. În: *AKADEMOS*, 2024, nr. 4, 7-17.

27. Platforme științifice, [online] <https://asm.md/platforme-stiintifice>; Comisii despecialitate <https://asm.md/comisii-de-specialitate> (consultat: 10.06.2025).

28. Institutul pentru dezvoltarea societății informaționale, [online] <https://idsi.md/tv>; <https://www.privesc.eu/> (consultat: 10.06.2025).

29. Condraticova, Liliana. Cronica evenimentelor la AȘM prin prisma activității comisiilor academice de experți. În: *AKADEMOS*, 2024, nr. 1, 7-8.

30. Ecouri în mass-media la manifestările consacrate Zilei Culturii Naționale în cadrul AȘM și al Academiei Române, [online] <https://asm.md/ecouri-mass-media-la-manifestarile-consacrate-zilei-culturii-nationale-cadrul-asm-si-al-academiei> (consultat: 10.06.2025).

31. Rotaru, Tatiana. 12 iunie 2024 – ședința festivă consacrată aniversării a 63-a de la fondarea Academiei de Științe a Moldovei, [online] <https://asm.md/12-iunie-2024-sedinta-festiva-consacrata-aniversarii-63-de-la-fondarea-academiei-de-stiinte> (consultat: 10.06.2025).

32. Condraticova, Liliana. Omagiu limbii române la Academia de Științe a Moldovei. În: *AKADEMOS*, 2024, nr. 3, 7-8.

33. Bumbu, Cristina. Academia Română și Academia de Științe a Moldovei au lansat Deceniul Internațional al Științelor pentru Dezvoltare Durabilă în spațiul românesc, [online] <https://asm.md/academia-romana-si-academia-de-stiinte-moldovei-au-lansat-deceniul-international-al-stiintelor> (consultat: 10.06.2025); Tighineanu, I. Deceniul Internațional al științelor proclamat de ONU. În: *Literatură și Arta*, nr. 46 (4131), 14 noiembrie 2024.

34. Condraticova, Liliana. Vizita Ambasadorului Lituaniei la Academia de Științe a Moldovei, [online] <https://asm.md/vizita-ambasadorului-lituaniei-la-academia-de-stiinte-moldovei> (consultat: 10.06.2025); Condraticova, Liliana. Doamnele cu activități în domeniul științei s-au întrunit tradițional într-o conferință științifică internațională, la Academia de Științe a Moldovei. În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine*. Iași-Chișinău, 2024, vol. 7, 42-52.

35. Rotaru, Tatiana. Mărțișor – 2024: Academia este Casa Mare a spiritului nostru, [online] <https://asm.md/martisor-2024-academia-este-casa-mare-spiritului-nostru> (consultat: 10.06.2025).

36. Rotaru, Tatiana. Ziua Unirii consemnată la Academia de Științe, [online] <https://asm.md/ziua-unirii-consemnata-la-academia-de-stiinte> (consultat: 10.06.2025).
37. Rotaru, Tatiana. Dialog științific internațional în domeniul stomatologiei pediatrice, [online] <https://asm.md/dialog-stiintific-international-domeniul-stomatologiei-pediatrice> (consultat: 10.06.2025).
38. Rotaru, Tatiana. NATO: 75 – o aniversare celebrată la Academia de Științe, [online] <https://asm.md/nato-75-o-aniversare-celebata-la-academia-de-stiinte> (consultat: 10.06.2025).
39. Rotaru, Tatiana. Problemele morbidității post-COVID discutate în cadrul conferinței științifico-practice cu participare internațională, [online] <https://asm.md/problemele-morbiditatii-post-covid-discutate-cadrul-conferintei-stiintifico-practice-cu-participare> (consultat: 10.06.2025).
40. Condraticova, Liliana. Victimele stalinismului au fost comemorate la Academia de Științe a Moldovei. În: Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine. 2024, vol. 7, 38-41.
41. Bumbu, Cristina. Separatismul, o amenințare globală. Lecție publică susținută de profesorul Valeriu Cușnir. [online] <https://asm.md/separatismul-o-amenintare-globala-lectie-publica-sustinuta-de-profesorul-valeriu-cusnir> (consultat: 10.06.2025).
42. Condraticova, Liliana. La Chișinău, și-a început lucrările Conferința științifică internațională „Știința Materialelor și Fizica Materiei Condensate”, consacrată aniversării a 60-a de la fondarea Institutului de Fizică Aplicată, [online] <https://asm.md/la-chisinau-si-inceput-lucrarile-conferinta-stiintifica-internationala-stiinta-materialelor-si> (consultat: 10.06.2025).
43. Bumbu, Cristina. În premieră, Ziua Internațională a Muzicii a fost marcată la AȘM, [online] <https://asm.md/premiera-ziua-internationala-muzicii-fost-marcata-la-asm> (consultat: 10.06.2025).
44. Bumbu, Cristina. Un simbol și un deschizător de drumuri – „Literatura și Arta”, șapte decenii de activitate, [online] <https://asm.md/sapte-decenii-de-activitate-hebdomadarului-literatura-si-arta-vor-fi-marcate-la-academia-de-stiinte> (consultat: 10.06.2025).
45. Condraticova, Liliana. Simpozionul internațional „Monumentul. Tradiție și viitor” – 26 de ani de excelență, [online] <https://asm.md/simpozionul-international-monumentul-traditie-si-viitor-26-de-ani-de-excelenta> (consultat: 10.06.2025).
46. Conferința științifică internațională consacrată aniversării a 60-a de la fondarea Institutului de Matematică și Informatică, [online] <https://asm.md/conferinta-stiintifica-internationala-consacrata-aniversarii-60-de-la-fondarea-institutului-de> (consultat: 10.06.2025).
47. Masa rotundă „Tezaurul de aur al Băncii Naționale a României de la Moscova – o creață mai veche de un secol, [online] <https://istoriesistiintesociale.upsc.md/masa-rotunda-tezaurul-de-aur-al-bancii-nationale-a-romaniei-de-la-moscova-o-creanta-mai-veche-de-un-secol/> (consultat: 10.06.2025).
48. Bumbu, Cristina. Conferință aniversară la AȘM: 110 ani de la nașterea academicienei Natalia Gheorghiu, [online] <https://asm.md/conferinta-aniversara-la-asm-110-ani-de-la-nasterea-academicienei-natalia-gheorghiu> (consultat: 10.06.2025).
49. Masa rotundă „Republica Moldova între provocări și oportunități: securitate și dezvoltare în contextul aderării la Uniunea Europeană”, [online] <https://ase.md/masa-rotunda-republica-moldova-intre-provocari-si-oportunitati-securitate-si-dezvoltare-in-contextul-aderarii-la-uniunea-europeana/> (consultat: 10.06.2025).
50. Rotaru, Tatiana. Acad. Gheorghe Ghidirim la 85 de ani: Omul care și-a făurit destinul prin voință, perseverență și talent, [online] <https://asm.md/acad-gheorghe-ghidirim-la-85-de-ani-omul-care-si-faurit-destinul-prin-vointa-perseverenta-si-talent> (consultat: 10.06.2025).
51. Rotaru, Tatiana. Din generația de aur de fizicieni: Academicianul Alexei Simașchevici – un om împlinit, și-a sărbătorit aniversarea a 95-a, [online] <https://asm.md/din-generatia-de-aur-de-fizicieni-academicianul-alexei-simashevici-un-om-implinit-si-sarbatorit> (consultat: 10.06.2025).
52. Rotaru, Tatiana. „Zilele Gheorghe Paladi. La a 95-a aniversare”: Conferință științifico-practică, [online] <https://asm.md/zilele-gheorghe-paladi-la-95-aniversare-conferinta-stiintifico-practica> (consultat: 10.06.2025).
53. Rotaru, Tatiana. O poveste de viață cu academicianul Ion Bostan la a 75-a aniversare, [online] <https://asm.md/o-poveste-de-viata-cu-academicianul-ion-bostan-la-75-aniversare> (consultat: 10.06.2025).
54. Bumbu, Cristina. „Omul echilibrului” și „făuritor al istoriei” – Ion Hadârcă, la ceas aniversar, [online] <https://asm.md/omul-echilibrului-si-fauritor-al-istoriei-ion-hadarca-la-ceas-aniversar> (consultat: 10.06.2025).
55. Rotaru, Tatiana. Simpozionul aniversar „Ion Gagim: lumea și oamenii vieții mele”, [online] <https://asm.md/simpozionul-aniversar-ion-gagim-lumea-si-oamenii-vietii-mele> (consultat: 10.06.2025).
56. AKADEMOS [online] <http://akademos.asm.md/> (consultat: 10.06.2025).
57. Condraticova, Liliana. Jurnal academic. Manifestările științifice și culturale ale Academiei de Științe a Moldovei în perioada octombrie-decembrie 2024. În: AKADEMOS, 2024, nr. 4, 7-17.
58. Bumbu, Cristina. Eveniment festiv la Academia de Științe a Moldovei: Totalizarea anului științific 2024, [online] <https://asm.md/eveniment-festiv-la-academia-de-stiinte-moldovei-totalizarea-anului-stiintific-2024> (consultat: 10.06.2025).
59. [online] https://asm.md/sites/default/files/2025-07/AG_Hotararea_raport_ASM_2024_AG_15%20mai%202025_proiect-red_site.pdf (consultat: 27.06.2025).
60. Anul 2025 – Anul Eminescu. În: Literatura și Arta, nr. 48(4133), 28 noiembrie 2024; Parlamentul a declarat anul 2025 „Anul Mihai Eminescu”, [online], <https://multimedia.parlament.md/parlamentul-a-declarat-anul-2025-anul-mihai-eminescu/> (consultat: 10.06.2025).